

УДК 347

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-7\(37\)-514-522](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-7(37)-514-522)

Орел Лілія Василівна доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри приватного права Факультету права та міжнародних відносин, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, тел.: (044) 485-20-67, <https://orcid.org/0000-0002-7054-3751>

Чернега Роман Тарасович доктор юридичних наук, доцент кафедри права, Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая, м. Київ, <https://orcid.org/0009-0002-8875-6875>

Пушина Наталія Львівна кандидат юридичних наук, доцент кафедри приватного права Факультету права та міжнародних відносин, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0009-0007-6912-4537>

Ковтун Ілля Володимирович студент III курсу спеціальності «Право», Факультету права та міжнародних відносин, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0009-0002-9080-5708>

ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Досліджено та аргументовано питомисть консесуального відображення проблемного питання на площині теоретико-наукової аргументації та її механізму практичного застосування, що відображає правосуб'єктність юридичних осіб в умовах воєнного стану залежно від первинного юридичного призначення в надзвичайних умовах забезпечення принципу верховенства права, євроінтеграційних процесів, аспектів синергії відповідного питання з нормативно-правовим регулюванням відповідно до аналогії в європейських країнах-партнерів України.

Метою є здійснення наукової розвідки щодо визначення рівню правового регулювання правосуб'єктності юридичних осіб в цивільному законодавстві в умовах воєнного стану в площині загальнотеоретичного регулювання в межах чинного законодавства, проєкційне дослідження відповідного питання в межах його відповідності до європейського зразку високорозвинених країн Європи на шляху до затвердження основоположних прав та свобод у площині розвитку.

Необхідно дослідити сутність правової матерії, її тенденційність до видозміни та метаморфози на основі порівняльної характеристики щодо

правового регулювання правосуб'єктності юридичних осіб за умов мирного часу та в умовах воєнного стану завдяки визначенню первинних обмежень та розширень меж регулювання достатніх та необхідних для забезпечення повноцінної діяльності юридичних осіб, в розумінні потенціалу реалізації елементів їх діяльності, повноважень.

Результати визначаються відсутністю первісних елементів подібної видозміни права на території Європи в межах суспільно-політичного життя аспекту функціонування правосуб'єктності юридичних осіб за умов введення в країні воєнного стану, що собою спричиняє суцільну мобілізацію правового потенціалу країни задля підтримки функцій її життєдіяльності в парадигмі забезпечення основоположних прав та свобод в межах її адміністративно-територіальних одиниць. У статті розглядаються основоположні елементи правоздатності та дієздатності юридичних осіб, зокрема розглядаються законодавчі обмеження та заохочення щодо ініціативності вектору законодавчого регулювання підтримки держави у розвитку окремо визначених галузей дозволеної законом діяльності.

Висновки. Тож цивільна правосуб'єктність юридичної особи в межах її нормативно-правового визначення за первинним державним регулюванням в площині відповідності до викликів, пов'язаних з правовим режимом воєнного стану, визнається повноцінною правовою структурою, яка зазнає метаморфоз не в процесі теоретико-прикладного аргументування та його наступним втіленням у відповідних нормах чинного законодавства, а як пост-регрес на сутнісний виклик у зв'язку з нагальною потребою, яка пов'язане не тільки із забезпеченням стабільного внутрішньо-політичного життя в межах країни, а й потреб забезпечення можливості реалізації належних прав та свобод юридичних осіб в Україні.

Питання визначення правосуб'єктності юридичної особи сприяє належному втіленню всіх євроінтеграційних процесів у парадигму визначення сутнісно-понятійних зв'язків між ними, завдяки чому забезпечується невідворотний курс на євроінтеграцію України в повному обсязі за умов постійних викликів та воєнних дій

Ключові слова: правосуб'єктність, цивільна правоздатність, цивільна дієздатність, юридичні особи, воєнний стан, закон, верховенство права, нормативно-правове регулювання.

Orel Liliia Vasylivna Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Private Law, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv,,: (044) 485-20-67, <https://orcid.org/0000-0002-7054-3751>

Cherneha Roman Tarasovych Doctor of Law, Associate Professor, Academician Yurii Buhai International Scientific and Technical University, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0002-8875-6875>

Pushyna Natalia Lvovna Candidate of Law, Associate Professor of the Department of Private Law Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0007-6912-4537>

Kovtun Illia Volodymyrovych third-year student of the specialty "Law" of the Faculty of Law and International Relations of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0002-9080-5708>

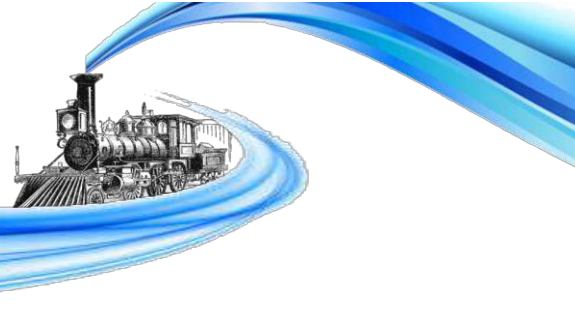
LEGAL ENTITY OF LEGAL ENTITIES IN CONDITIONS OF MARTIAL STATE

Abstract. The scientific article examines and argues the proportion of the problematic issue's concomitant reflection in the plane of theoretical and scientific argumentation and its mechanism of practical application, which reflects the legal personality of legal entities under martial law depending on the primary legal purpose in the emergency conditions of ensuring the rule of law, European integration processes, and aspects of synergy of the relevant issue with legal regulation in accordance with the analogy in the European partner countries of Ukraine.

The purpose of the article is to carry out a scientific study to determine the level of legal regulation of legal personality of legal entities in civil law under martial law in terms of general theoretical regulation within the framework of current legislation, and to conduct a projection study of the relevant issue within the framework of its compliance with the European model of highly developed European countries on the way to establishing fundamental rights and freedoms in the development plane.

It is necessary to investigate the essence of legal matter, its tendency to modification and metamorphosis based on a comparative characterization of the legal regulation of legal personality of legal entities in peacetime and martial law by determining the primary restrictions and extensions of the boundaries of regulation sufficient and necessary to ensure the full-fledged activities of legal entities, in the understanding of the potential for the implementation of elements of their activities and powers.

The results is determined by the novelty of such a modification of law in Europe within the framework of socio-political life of the aspect of legal personality of legal entities under martial law, which entails a continuous mobilization of the country's legal potential to support the functions of its vital activity in the paradigm of ensuring fundamental rights and freedoms within its administrative-territorial units. The article examines the fundamental elements of legal capacity and legal capacity of legal entities, in particular, the legislative restrictions and incentives for the initiative of the vector of legislative regulation of the State's support in the development of certain areas of activities permitted by law are considered.

The basic elements of legal capacity are investigated.

Conclusions. Therefore, the civil legal personality of a legal entity within the framework of its legal definition under the primary state regulation in terms of compliance with the challenges associated with the legal regime of martial law is recognised as a full-fledged legal structure which undergoes metamorphosis not in the process of theoretical and applied reasoning and its subsequent implementation in the relevant provisions of current legislation, but as a post-regression to an essential challenge in connection with the urgent need to ensure not only a stable internal political life within the country, but also the need to ensure the possibility of exercising the proper rights and freedoms of legal entities in Ukraine.

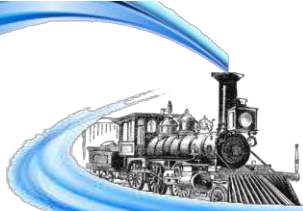
The issue of defining the legal personality of a legal entity contributes to the proper implementation of all European integration processes in the paradigm of defining the essential and conceptual links between them, thus ensuring the inevitable course of Ukraine's full European integration in the face of constant challenges and military operations.

Keywords: legal personality, civil legal capacity, civil legal capacity, legal entities, martial law, law, rule of law, legal regulation.

Постановка проблеми. Парадигма визначення основоположних аспектів щодо функціонування правосуб'єктності юридичних осіб зазнає постійної дифрагментаційної метаморфози за її суб'єктивно орієнтованим вектором національного тлумачення норм чинного законодавства відповідної площини.

Первинна сутність вираження відповідної класифікуючої сталої на порядок повноти реалізації потенційної можливості та фактичної дійсності під час цивільних правовідносин виражається відсутністю належної основи, вираженої у відповідному втіленні юридичної науки та думки у парадигмі визначення фактичних видозмін в умовах воєнного стану, – реальні нормативно-правові акти вищої юридичної сили не в повній мірі визначають цілісний діапазон елементів правового регулювання правосуб'єктності юридичних осіб, а лише закріплюють відображений на площині фактичних цивільних відносин постреакцію на класифікуючу дію правового подразника.

Суб'єктивізм щодо номінативного закріплення сталих елементів поведінки, зокрема щодо діяльності відповідних юридичних осіб у просторі, часі, за колом осіб та іншими класифікуючими елементами поширення відповідної норми прав у правовідносин, розкриває периферійну нематеріальну невизначеність щодо повноти гарантування міжнародних зобов'язань держави у аспекті дотримання принципу верховенства права, його невідворотній курс до закріплення в межах суспільно-політичної ідеї та думки в проєкції на фактичне дієве вираження невідворотності курсу на затвердження вектору метаморфози питань національної ідеї, щодо підтвердження європейської ідентичності

Українського народу і незворотності європейського та євроатлантичного курсу України, де відповідна думка закріплюється в Конституції України [1].

Хоч Цивільний кодекс України і затверджує основні елементи правоздатності та дієздатності юридичних осіб з характерним дискласифікаційним визначенням спектру фронтального усвідомлення розуміння правової матерії до загальної практики здійснення належної можливості забезпечення прав та свобод, але виключна суб'єктивна стала щодо забезпечення об'єктивної та всесторонньої реакції на формальну реальність уповільнює процес розвитку правовідносин в країні загалом.

Загальна концентрація відповідного науково-теоретичного обґрунтування проблемного питання сприятиме майбутнім метаморфозам у межах цивільного права загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання предмету дослідження у своїх наукових розвідках не тільки вітчизняних вчених-теоретиків, а й іноземних колег щодо площини сутності правового регулювання правосуб'єктності осіб у мирний час та відповідна варіативність у період воєнного стану до загального семантичного тлумачення цієї матерії права за виключних обставин визначення прослідковується у працях таких вчених, як Л.В. Авраменко, Р. Амірова, О.М. Бірюків, О.Є. Дякуновський, Є.В. Кобко, А.С. Колісник, М.В. Коваліва, В.М. Коссака, О.М. Мельник, О.В. Петришин, І.Б. Старуха, Л.В. Тимошенко, Є.О. Харитонов, В.Ю. Цьомра, С.І. Чорнооченко, В.Р. Шашлюк Я.М. Шевченко, Р.Б. Шишка, Л.С. Яворівська та інші.

Сутність периферії щодо встановлення елементів необхідних та достатніх меж правового регулювання у відповідних наукових розвідках подає загальну систему регламентації щодо функціонування права на площині суспільно-політичних викликів реальності без поєднання загальної компілярної структури в одне ціле, у зв'язку з чим загальна система права не розкривається сповна.

Метою статті є здійснення наукової розвідки щодо визначення рівню правового регулювання правосуб'єктності юридичних осіб в цивільному законодавстві в умовах воєнного стану в площині загальнотеоретичного регулювання в межах чинного законодавства, проєкційне дослідження відповідного питання в межах його відповідності до європейського зразку високорозвинених країн Європи на шляху до затвердження основоположних прав та свобод у площині розвитку.

Необхідно дослідити сутність правової матерії, її тенденційність до видозміни та метаморфози на основі порівняльної характеристики щодо правового регулювання правосуб'єктності юридичних осіб за умов мирного часу та в умовах воєнного стану завдяки визначенню первинних обмежень та розширень меж регулювання достатніх та необхідних для забезпечення повноцінної діяльності юридичних осіб, в розумінні потенціалу реалізації елементів їх діяльності, повноважень.

Виклад основного матеріалу. Парадигма визначення правосуб'єктності юридичної особи в площині загального тлумачення сутності правового поля розкривається за умови цілісного співставлення та відповідного аналітичного осмислення її складових.

Відповідно до частини 1 статті 80 Цивільного кодексу України, «юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку» [2]. Відповідне державне номінативне визначення кластерно особливих обставин щодо відмови у реєстрації відповідної юридичної особи пояснюється загальним підходом до розкриття необхідності держави у захисті власних інтересів як окремого суб'єкта правовідносин в особі уповноважених органів державної влади.

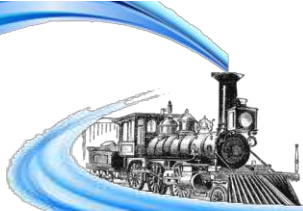
Сутність відповідного регулювання її правосуб'єктності, з огляду на фактичні реалії, розкриває те, що сьогодні загальні принципи правової реальності за сукупністю визначення всіх елементів щодо висвітлення меж відповідної правоздатності та дієздатності такої особи залежить виключно від волі законодавця. Водночас дослідники зазначають, що сьогодні «формування правового регулювання діяльності фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб визнається одним із ключових напрямків правової політики в Україні» [3, с. 424]

Характерне втілення такої політики на межі тлумачення правосуб'єктності юридичної особи визначається у синергії загального поняття на межі її дієздатності, а саме методів та елементів, завдяки яким створюється необхідна та достатня свобода меж реалізації моделей її поведінки у просторі, правоздатності, зокрема щодо повноцінної структури системи правової можливості мати відповідні права та обов'язки у цивільних правовідносинах та деліктоздатності в повноцінному розумінні можливості бути учасником правовідносин загалом.

Важливо зазначити, що відповідно до статті 92 Кодексу, «юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону» [2].

В загальній теорії права розуміння сутності правосуб'єктності розкривається як вагома складова, без якої неможливо уявити цілісну структуру правового життя в країні, «ця категорія має об'єднуючий характер і відображає ситуації, коли правоздатність і дієздатність є невід'ємними одна від одної за часом. У колективних суб'єктів права правоздатність і дієздатність збігаються за часом виникнення і дії» [4, с. 340]. В умовах воєнного стану відповідність загальної системи квінтесенції правового поля визначається її номінативною компетенцією – певний «обсяг державної діяльності, покладений на конкретний орган, або коло питань, передбачених законодавством, іншими нормативно-правовими актами, які він має право вирішувати в процесі практичної діяльності» [5, с. 266].

Специфічною ознакою, яка відображається на межах загального впливу відповідних ознак в синергії з особливостями правового режиму воєнного стану

щодо вираження основоположних принципів забезпечення діяльності сталої системи життя в країні, що прямо впливає на елементи правосуб'єктності юридичних осіб, виражається дискласифікативно саме в межі трактування елементів її реалізації, де кожна окрема частина, яка зазнає відповідного звуження щодо повноти первинної сутності потенціалу реалізації на площині суспільно-політичного життя та характерного розширення у питаннях повноти меж реалізації фактичних граничних елементів суб'єктивної поведінки, виражається такими ознаками:

- прямопропорційність вираження щодо елементу суспільно-політичної потреби (позначається у стійкому розумінні та використанні в юридичній практиці нормозастосування щодо вираження значення елементів системи важільного рівнозначного впливу в парадигмі виокремлення сутності потреб для реалізації повноцінного функціонування юридичних осіб в державі);

- реактивності правової видозміни (відповідне втілення принципу рухомості правової матерії не тільки в аспекті законодавчого регулювання, а й загального принципу ділового обороту щодо визначення особливостей меж необхідної та достатньої поведінки);

- імперіалістичної залежності щодо імперіалістичного керування меж достатньої та необхідної свободи в юридичній площині повноважень щодо здійснення діяльності за його виключним родом (сукупна система правосуб'єктності особи в парадигмі співзалежності її складових елементів між собою первинно бере початок від законодавчого регулювання в межах первинного обґрунтування в нормативно-правових актах, які обов'язкові для дотримання та використання в межах проєктування майбутніх їх елементів);

- свободи вибору щодо її первинного зародження та існування (зважаючи на ініціативно-диспозитивний метод правового регулювання в площині цивільного законодавства, кожна особа вільна й щодо моменту формування та забезпечення існування юридичної особи, зокрема в умовах воєнного стану).

Такі ознаки визначають загальний рівень розвитку права щодо регулювання правосуб'єктного статусу юридичної особи з огляду на фактичну відсутність відповідного проєктного відображення потенційно ймовірних елементів розвитку їх моделей поведінки в залежності від їх необхідних правових викликів, пов'язаних з елементами правового режиму воєнного стану.

Відповідне втілення сутності конгруентного поєднання відповідних складових класифікує особливості «саме держава в особі її уповноважених органів встановлює за власною ініціативою та остаточно формулює (у разі їх ініціювання іншими суб'єктами правотворення) переважну більшість діючих у суспільстві юридичних приписів» [4, с. 208].

Важливою особливістю також є притаманна властива асоціативність ряду відповідної взаємодії, де саме право в парадигмі правового режиму воєнного стану є «атрибутом суб'єкта права, його суб'єктивною характеристикою та визначає загальні межі здатності суб'єкта бути носієм та реалізовувати надані

права, обов'язки, повноваження, то компетенція видається об'єктивним виміром здійснення суб'єктом адміністративного права владних повноважень, який не обмежує суб'єкта у здійсненні інших прав та обов'язків» [7, с. 24]

Відповідно до частини 1 статті 80 Цивільного кодексу України, «юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку» [2].

Провідним результатом дієвого та ефективного правового регулювання є справедливе впорядкування відносин між суб'єктами правовідносин з урахуванням прав та інтересів інших членів суспільства. Така взаємодія розкриває фактичне уявлення щодо сутності поставленого завдання права як соціального регулятора правовідносин сутолосно до елементів здійснення регулювання правовідносин пов'язаних саме це й є завданням права як соціального регулятора.

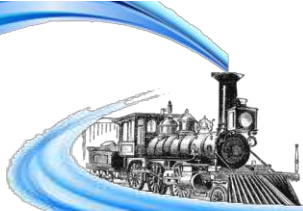
Парадигма визначення проблем належного рівню правового визначення правосуб'єктності юридичних осіб в умовах воєнного стану в залежності від рівню державного регулювання площини відповідної юрисдикції, на думку дослідника І. Наливайка, визначається такими ознаками, як:

1. Невідповідність соціальних стандартів реаліям сучасного суспільства;
2. недостатній рівень захисту соціальних прав;
3. нестабільність ефективного правового регулювання;
4. недостатня фінансова підтримка;
5. відсутність ефективного контролю за реалізацією соціальних стандартів та гарантій [6, с. 498].

Кожна з наведених вище особливостей щодо забезпечення особливостей регулювання системи недоліків та проблем визначення повноцінного шаблону правосуб'єктності полягає в цілій структурі недостатнього залучення теоретичного обґрунтуванню належності функціонування в проєкції на фактичні реалії.

Висновок. Тож цивільна правосуб'єктність юридичної особи в межах її нормативно-правового визначення за первинним державним регулюванням в площині відповідності до викликів, пов'язаних з правовим режимом воєнного стану, визнається повноцінною правовою структурою, яка зазнає метаморфоз не в процесі теоретико-прикладного аргументування та його наступним втіленням у відповідних нормах чинного законодавства, а як пост-регрес на сутнісний виклик у зв'язку з нагальною потребою, яка пов'язане не тільки із забезпеченням стабільного внутрішньо-політичного життя в межах країни, а й потреб забезпечення можливості реалізації належних прав та свобод юридичних осіб в Україні.

Питання визначення правосуб'єктності юридичної особи сприяє належному втіленню всіх євроінтеграційних процесів у парадигму визначення сутнісно-понятійних зв'язків між ними, завдяки чому забезпечується невідвротній курс на євроінтеграцію України в повному обсязі за умов постійних викликів та воєнних дій.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 30 : за станом на 1 червня 2025 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року № 435-IV: за станом на 1 червня 2025 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Цюмра В.Ю. Правові аспекти діяльності фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб. / В.Ю. Цюмра, Л.В. Тимошенко, В.Р. Шишлюк // Актуальні питання у сучасній науці: журнал, 2023. № 7(13) 2023. – С. 421-432.
4. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів. / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина — Харків: Право, 2009 — 584 с.
5. Колісник А.С. Спеціальна правосуб'єктність правоохоронних органів держави у секторі економічної безпеки / А.С. Колісник // Юридичний аналіз. – 2021. – № 12. – С. 265–268.
6. Мельник О.М. Проблеми виміру ефективності правового регулювання / О.М. Мельник // Держава і право. Вип. 8. К: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Спілка юристів України – 2000 – С. 20-26.
7. Ковалів М.В. Особливості адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади / М.В. Ковалів, І.Б. Старуха // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2014. № 807. – С. 22-26.

References:

1. Konstytucja Ukrainy [The Law of Ukraine «Constitution of Ukraine» of 28.06.1996 No. 30]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Cyvilnyi Kodeks Ukrainy [The Law of Ukraine «Civil Code of Ukraine»: of 16.01.2003 No. 435-IV]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
3. Tsiumra V.Y., Tymoshenko L.V., Shyshliuk V.R. (2023). Pravovi aspekty diyalnosti fizychnykh osib ta yurydychnykh osib-pidpryemciv [Legal aspects of the activities of individual entrepreneurs and legal entities]. – Topical issues in modern science: journal. № 7(13), 421-432 [in Ukrainian].
4. Zagalna teoria derjavy i prava: (2009) [General Theory of State and Law] / M. V. Tsvik, O. V. Petryshyn, L. V. Avramenko and others; Edited by Doctor of Law, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine M. V. Tsvik, Doctor of Law, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine O. V. Petryshyn. [Textbook for students of law universities]. - Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
5. Kolisnyk A.S. (2021). Specialna pravosubyektnist pravoohoronnykh organiv derjavy u sektori ekenomichnoi bezpeky [Special legal personality of law enforcement agencies of the state in the sector of economic security]: Legal analysis. № 12, 265-268 [in Ukrainian].
6. Melnyk O.M. (2000). Problemy vymiru efektyvnosti pravovoho reguluvannya [Problems of measuring the effectiveness of legal regulation]. State and law: Collection of scientific works. Issue 8. K: V.M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine; Union of Lawyers of Ukraine, 20-26 [in Ukrainian].
7. Kovaliv M.V., Starukha I.B. (2014). Osoblyvosti administratyvno-pravovoho statusu organiv vykonavchoi vlady [Peculiarities of the administrative and legal status of executive authorities]. Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Legal Sciences.. № 807, 22-26 [in Ukrainian].